

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1976 ————— Any XXXVIII
BARCELONA 10 DE NOVEMBRE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

AL·LEGORÍES DE LA GUERRA

Els llorers alemanys davant Verdún

CRÒNICA

La caiguda de Don Joan

PERQUÈ celebrarem l'arribada de Don Joan, callant el seu retorn a la tomba? ¿Per què saludarem la seva capa roja i no pas la seva roba negra del cementiri? A Don Joan l'estimem pels seus pecats i no pas pels seus

penediments, i l'ornamentació de la seva ànima tota plena d'exaltacions diabòliques, és la capa rutilant, l'espasa daurada, el birret pompós i les llargues vociferacions líriques. Sobre tot aquestes. Don Joan té l'èxit de tots els divos, i si les aries obtenen sempre aclamacions ¿quines admiracions no obtindrà aqueixa aria sostinguda a través de set actes?

El senyor Morano, com temps enrera el senyor Tuhi-ller, ha sofert una equivocació substancial volent dir els versos del Don Joan amb una cadència realista. Tot el prestigi del Don Joan està en els seus versos musicals. Poseu en prosa els desvergonyiments, heretgies, oracions d'amor del Tenorio, i s'esvirà tota la seva romàntica virtualitat. Perquè és lo fantàstic, lo irreal, el ritme, lo que estimem en ell, i el senyor Morano, transformant el Don Joan en un personatge que recita versos en una sala d'Ateneo, desfigura la seva llegenda. ¿Per ventura els actors francesos quan representen el seu teatre clàssic, han intentat mai acomodar al verisme teatral modern, els versos meravellosos de Racine o de Víctor Hugo? En ells, la tradició declamatoria es conserva ben viva i ben igual, i un actor de la Comedia Francesa segueix cantant com en temps de Lluís XIV. I si algú gosés personalitzar al Cid o Ruy Blas, tothom deturaria la profanació.

Però això va agafant apariències de seria crítica. Hem volgut dir que'l Don Joan no pot ésser modificat, i si algú gosa enmarcar-lo en la vida real, cau en un perillós assaig, perquè Don Joan, és ja una forma fixa, clàssica, i la gent, desconcertada, es troba amb un personatge distint del que cercava i murmura i s'enutja, i la fama llegendària del burlador pateix.

Pateix i això a Catalunya és transcendental, sobre tot en aquest temps d'aproximacions, concessions, partit lliberal i reials excursions. Perquè al Don Joan podem tenir-lo com un motiu d'unitat nacional molt més forta que la Constitució o el Codi Civil. Hi han quatre coses unitàries a Espanya: els toros, l'església, el A. B. C. i el *Don Juan Tenorio*. El dia primer de novembre, els catalans frueixen i admiren al cavaller sevillà, com a cap hèroe na-

cional. Ni el Quixot, ni Felip II, Daoiz, ni Velarde, són estimats com aquest brètol valent, cínic i xerraire. Mai tampoc ha estat escoltat el castellà amb la atenció que posem en el «Tenorio». Ni quan sentiem els discursos d'En Castelar!

Per això els actors que com el senyor Morano falsifiquen la música i la visió del Don Joan, haurien d'ésser jutjats per la llei de jurisdiccions. Allunyant del *Tenorio* a la gent, afliuixen els lligams nacionals, contribuint a a fer separatistes. No, no; el Don Joan com l'escoltaren els nostres pares, com el sentírem en la nostra joventut. El de «Novedades», cregui'ns el senyor Morano, semblava pagat per l'«Unió Catalanista.»

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

UN CAÇADOR DE PANTERES

L'escena té lloc en una taverna de Madrid; una taverna amb pretencions de «bar» situada al carrer d'Alcalà, de les que acostumen a ésser concorregudes principalment per trantzeunts o passa-volants, gent forastera «que acaba de baixar de la provincia.»

Al voltant de una de les taules que donen al carrer, estan prenent el seu «chato» de *manzanilla* una colla de alegres andalusos. A la taula del costat, dos comissionistes catalans apuren les darreres glopadetes de café.

Un dels andalusos, fill de la propia *Seviya*, està cantant en veu alta als seus amics un grapat de heròiques gestes de caça.

—La cacera ha sigut sempre el meu fort—exclama. Aquí on me veieu, jo, en les selves africanes, he anat a la caça de la pantera.

—Què dius ara?... De debò?

—Tal com sentiu. En dos dies vaig caçar sis panteres.

—*Camará!*

—I amb sis trets, ehl... Un tret per a cada una.

Els catalans, des de la seva taula, escoltaven... de reull; i ja començaven a posar-se nerviosos.

—Com va ésser?... Com va ésser?... Explica't!...—preguntaren a chor els companys del *seviyano*.

—Molt senzill. Hi tinc la mà trencada, jo, per aqueixes feres. Una tarde vaig posar-me al aguait, darrera de unes figueres de moro... Veig venir una pantera; amb l'olor vaig conèixer que era mascle... Jo mut. S'acosta, apunto i... pam!... tiro, i la mato. L'endemà dematí torno a anar al meu amagatall; vé una altra pantera... L'espero apuntant; quan la tinc a tret... pam!... l'encerto com la primera i... d'esquena!... Al mig dia hi torno; vé una altra pantera... i pam!... de potes enlaire. A mitja tarde se'n

presenta una altra... i pam!... l'encerto del ull dret, i morta. Cap al vespre se'm presenta la quinta pantera; vé de dret a mi,... apunto, tiro. i... pam! mortal!... Ja fosca nit me torno a ficar al meu amagatall...

Un dels dos catalans de la taula del costat, que ja havia perdut la paciència digué al altre, a mitja veu:

—Lo que és la sisena pantera no li deixo matar; perquè abans de que digui «mortal» li clavo l'ampolla de l'aigua pel cap, que no li quedaràn ganes de caçar mai més.

L'andalús, continuant:

—Me fico al amagatall, ve una altra pantera, la que feia sis, i... pam!... tiro, i... erradal!... no la tocol!...

—Ah!... aixís no són sis!...—digueren a chor els camaràs.

—No la toco, però's va espantar tant, que's va deixar agafar com un gocet.

NOEL

Els pursos d'En Junoy

Totes les coses bones diuen que són tres. En Junoy té, doncs, tres coses: el color, la perseverancia i els pursos. Després del color, que és lo més visible, lo que la gent percebeix més d'En Junoy és la perseverancia.

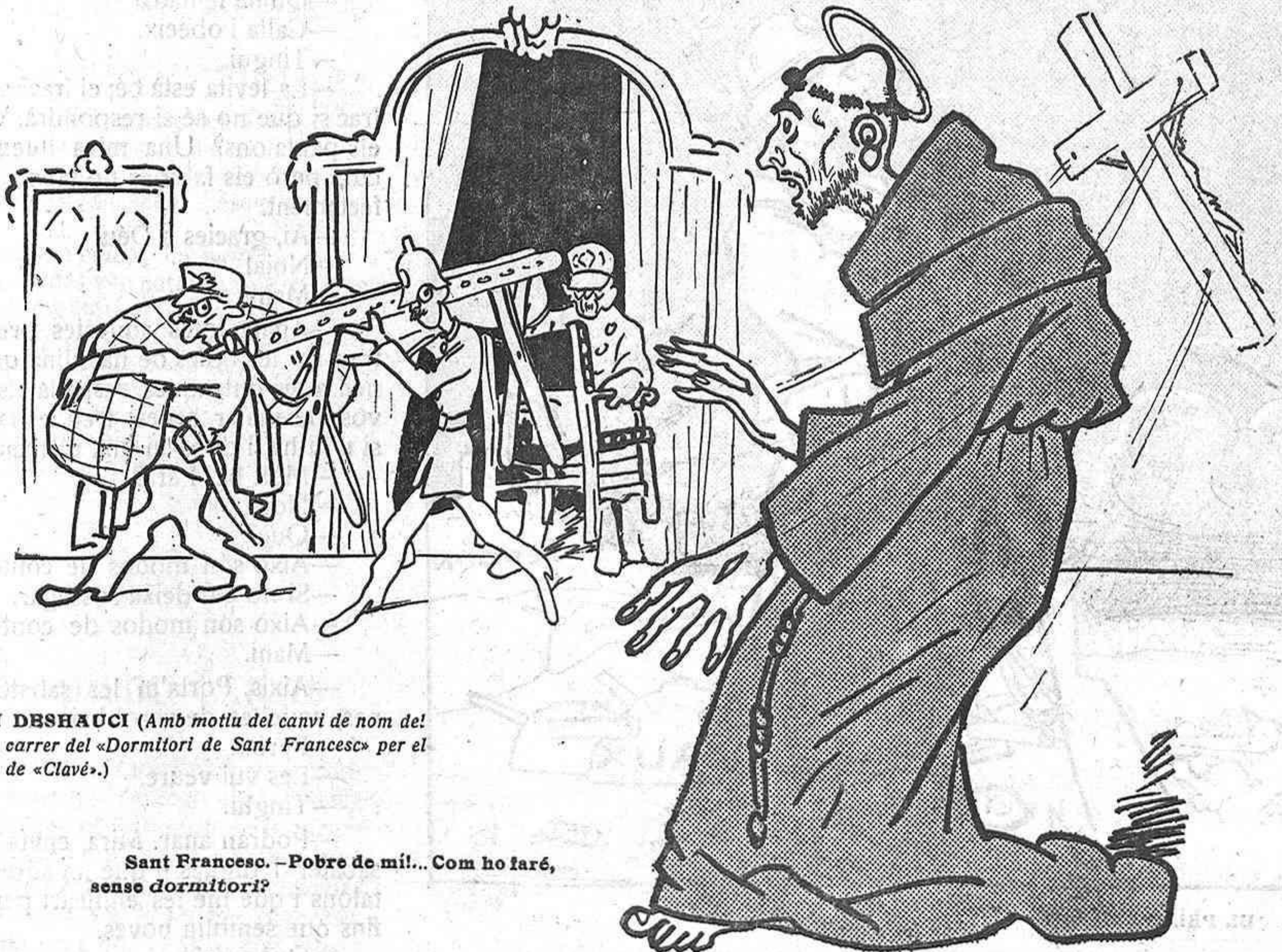
Després venen els pursos, uns pursos formidables, de festa major, de diada de sant, de jugador, de canonge o de senador del regne. Sense puro no's concebeix an En Junoy. Li és com al militar l'espasa, com al torero la cua,

com a l'eclesiàstic la tonsura, un aditament i un signe de identificació.

Ara En Junoy té puro propi, en el qual van gravats el seu nom, el seu titol i les seves opinions polítiques. Es un puro passaport, un puro d'identitat. Fins a nosaltres ha arribat un exemplar i hem volgut reproduir la faixa per a prova de les nostres afirmacions. Observi's que a l'Havana li han equivocat el nom, posant-li «Juloy», mes deu ésser una melositat cubana. En Junoy, en lloc del seu retrat, ha posat el del rei. ¡Oh, eterna abnegació del nostre amic! ¡Oh, monarquisme lleial! ¡Oh, fermesa dels sentiments senatorials! ¡Oh, filosòfica anella, en la qual posa En Junoy tot el sentit de la seva vida!

Si ara don Alfons XIII decora els pursos d'En Junoy, temps enrera pogueren figurar en l'anella Castelar i Sal-

UN DESHAUCI (Amb motlu del canvi de nom del carrer del «Dormitori de Sant Francesc» per el de «Clavé».)

Sant Francesc. —Pobre de mi!... Com ho faré, sense dormitori?

merón, Lerroix i Pere Corominas, Cambó i Melquiades Alvarez. Tota l'història de la Restauració penjada d'una simbòlica anella. Tota la oposició republicana i tota la governació monàrquica saborejada per En Junoy, del qual se pot dir que s'ha fumat tota la política espanyola.

Però filosòficament. El puro simbòlic, ara dedicat a don Alfons, se va transformant en fum i cendra, sota les mossegades d'En Junoy.

Íntima

Ja neva en el meu cap; ja unes arrugues ronden galtes i front d'ombres porugues, que alçà del seu llit tràgic el dolor; ja el pit omplert de penes ha sobreixit pel tremp de ses carenes la fel que escopí un núvol destructor. No tinc fills i voldria, per a la senectut, la companyia d'un fill enjogaçat del meu fillol, sentir-me cridar:—Avil!—mal-entendre mots barroers, i com un nen apendre llongues lliçons d'afecte en un breçol. Sentir-me rodejar les cames flaques, i unes manetes dintre les butxaques

EL PELUT

—Ara, si vols, tornem-hi, que no ha estat res.

pel terrocet de sucre o el confit; voldria en el banquet d'aquesta vida eixa lleminadura assaborida pel paladar dejú del meu esprit.

PARCO

Preparatius

- Noial
- Mani, papa.
- Digues a la Maria que vagi a comprar una capsa de pasta «Amor».
- Ja en tenim.
- La vui nova. Que vagi a comprar una capsa de pasta «Amor».
- Molt bé.
- Noial
- Mani, papa.
- Ensenya'm el berret de copalta.
- Pot anar, ben planxat; si, pot anar, sobre tot tenint-lo de dur a la mà.

—Noial
—Mani.
—Envia el berret a càl sombreroer, després exposa'm a sobre el llit la levita, la casaca, les ermilles i els pantalons corresponents.

—Quina feinada!

—Calla i obeeix.

—Tingui.

—La levita està bé; el frac? aquest frac si que no sé si respondrà. Veiam els pantalons? Una mica llunts de cul, però els faldons ho tapen. Perfectament.

—Ai, gracies a Déu!

—Noial

—Mani!

—Agafa totes aquestes prendes, treu-ne les boles de naftalina que tenen a les butxaques, respalla els polvos de matar arnes, treu les taques, si n'hi ha, i dona-hi una planxada.

—Molt bé. I ara?

—Noial

—Què?

—Això són modos de contestar?

—Si no em deixa sossegar.

—Això són modos de contestar?

—Mani.

—Aixís. Porta'm les sabates bones, aquelles de xarol baixes.

—Però...

—Les vui veure.

—Tingui.

—Podràn anar. Mira, envia-les al sabater i digues-li que m'adreci els talons i que me les enllustri per sota fins que semblin noves.

—Què més?

PROCEDIMENTS ALEMANYS

- Tinc mitjons de seda?
 —Si.
 —Sense sorgir?
 —Sense sorgir.
 —Ensenya'm les camises.
 —Les de dormir o les de fran-
 nel·la?
 —Que vols burlar-te dels meus
 cabells blancs?
 —Ai, papa.
 —Treu les de frac.
 —La de frac, deu voler dir.
 —Es igual. Veiam?... Serveix. Com
 estem de colls i punys i corvates?
 —Bé, però i ara...
 —Calla! i els guants blancs?
 —Una miqueta bruts.
 —Renta'ls amb benzina.
 —Desgraciada de mil vostè es vol
 casar.
 —Ximple! Es que arriba Sa Ma-
 jestat.
 —Nostre Senyor?
 —No, dòna; aquest és Sa Di-
 vina Majestat. Arriba el Rei.
 —Quina broma que farem!

A uns bigotis espeterrants que van de capa caiguda

Qui us ha vist i ara us veu! Com fets
 [expressos
 per imposà an el món poruc respecte
 de pinxo agosarat d'aveu aspecte
 a l'amo que us portava sempre tiessos.
 Fama un jorn va tenir d'ésser traves-
 [sos.
 i a la llei de l'embut dur molt afecte,
 prò uns *peluts* van notar vostre defecte
 i van fer-vos sofrir els primers revessos.
 I quin canvi que heu fet! Mirant enlaire,
 amb quin urc insolent no fa pas gaire
 passejaveu pel món fent *pois-potis!*
 Com el tret us ha eixit per la culata,
 amb els morros eixuts, parlant en plata,
 aviat veurem *clavar-vos de bigotis.*

CANDOR SALAMÉ

«En pleno éxito»

El nostre extraordinari de la set-
 mana passada, dedicat a la «Diada
 dels Morts», obtingué un èxit encara
 més extraordinari que el número, una
 acollida per part del públic, d'aquelles
 que *sorprenden a la misma Empresa,*
 com deia En *Chil.* Tant és així, que a

La talla dels «quintos»

primeres hores del divendres, dia
 de sortida, ja no es trobà un nú-
 mero de L'ESQUELLA en lloc, ni per
 medicina. No semblava sinó que la
 policia, com en certes ocasions, ha-
 gués passat a tall de tramontanada i
 se'ls hagués emportat tots.

Però no; fou que el tal numeret
 resultà divertit i plè d'amenitat; i els
 llegidors ho notaren tot seguit; i als
 cafès, i a les barberies i als casinos,
 se'l passaven de mà en mà, i els agra-
 dava, i volgueren adquirir-lo de to-
 tes passades. D'aquí l'agotament en
 poques hores a pesar de l'augment
 de tiratge corresponent; i d'aquí
 l'alegria de l'editor, a qui ni amb un
 matalaç li tapariem... l'urc, al veure
 que, en uns temps tan calamitosos
 com estem atravesant, en que per
 la carestia del paper i per mil altres
concauses, la majoria dels periòdics
 encepuguen (alguns per a no aixe-
 car-se'n), nosaltres, no sols fem la
 viu-viu, sinó que assolim èxits insò-
 lits com el del número passat.

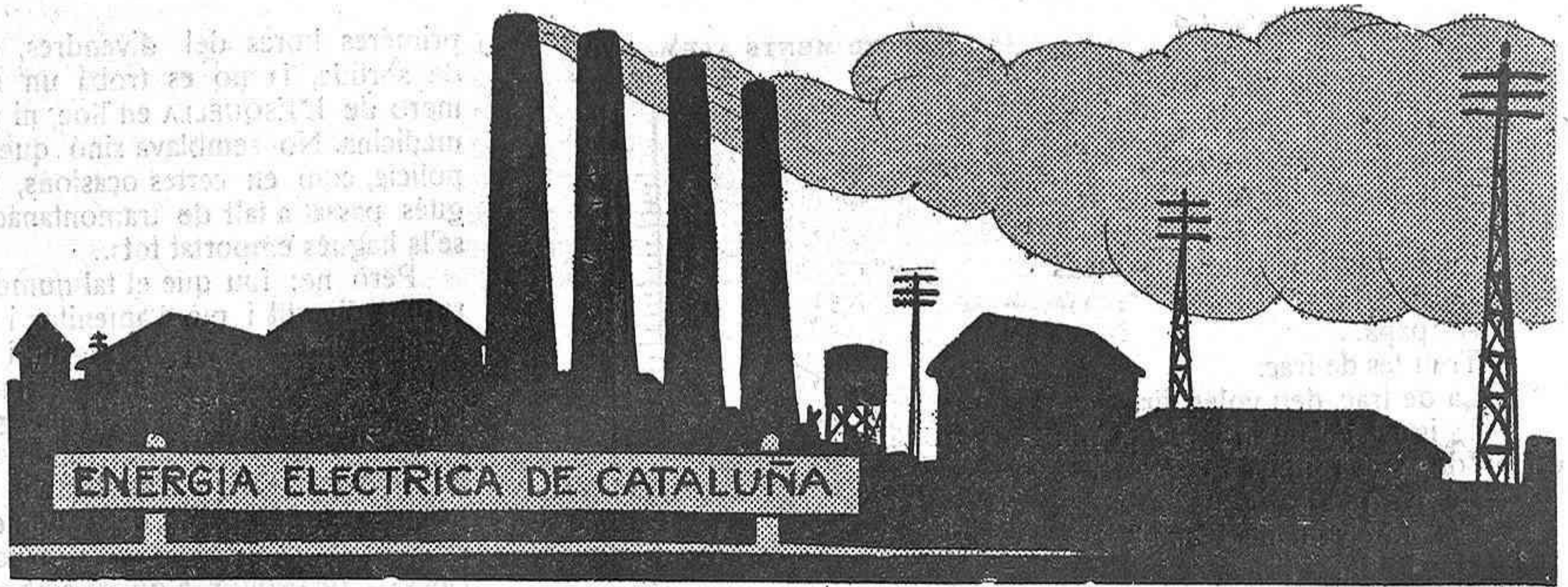
Agraïts al favor del públic, i amb
 tot i haver de lluitar contra les cala-
 mitats del moment, nosaltres corres-
 pondrem a la bona acollida redoblant
 els dispendis, l'humor i l'enginy, de
 modo que la bandera del nostre *pleno*
éxito no decaigui un instant. A l'efec-
 te preparem altres extraordinaris i
 números especials que anirem anun-
 ciant i, sobre tot, un «Almanac», amb
 la Galeria completa dels «Catalans
 Il·lustres» (40 retrats i 40 biografies),
 que tant pel text com per l'il·lustració
 resultarà un va-i-tot d'esplendidesa
 i de bon gust.

Comencin a fer guardiola, que
 enguany la pesseta no els doldrà.

A l'endemà

- Noi, mai havia vist tants frac!
 —Ja!
 —Que va de veres.
 —Ja! I còm va anar la comedia,
 vui dir l'òpera?
 —Home, l'òpera se comença amb
 un cartell petit, petit, petit com un
 paper higiènic; després En Lamete o
 En Lamote, cada un li diu l'apellido

BARCELONA PINTORESCA.—I

Les xamaneis de l'Energia Eléctrica.

amb una vocal canviada, sembla que estava cansat i se comprén:

*Concierto por aquí,
Opera por allá,
Sinfónica delante,
La banda por detrás.*

Es clar, quan arriba al «Liceo» té un cap com tres tabals.

En Battistini canta amb el nas i fa comedia tan malament com En Morano quan representa el *Tenorio* naturalista. El tenor va demanar perdó abans de començar, la Isabel té molt bona veu però és molt faba i a la Venus En Pena li diu: troç de coniam.

—Però En París?

—*Partis se enciende*, vui dir: tu me l'encendràs amb el tío, tío fresco.

—De manera que...

—Res. La sala, jah la sala!

—Devia ésser com sempre.

—L'estoix sí, però les joies... ai lladrel!

—¿Vols que t'expliqui de les menors que s'han passat a majors i se presentaren vestides de llarc, que ara és curt? ¿Vols que t'parli dels escots? ¿Vols saber de joies?

—¿Vols que t'llegeixi l'article d'En «Boy»?

—No.

—¿I el d'En «Donner»?

—Menos.

—¿I el d'En «Silvano», en català Silvestre? Mireu que un cronista *chic* dient se Silvestre! Ja feia bé la vella de no voler se morir).

—Calla, o t'escorxo.

—I sobre tot tants frac! Ja no's pot anar a nostre primer teatre sense frac.

—Quau, quau, quau!

—Què lladres? I aral!

—Allà on no's pot anar sense frac ni sense vint duros és al «Edén», bestioll!

PAPERAM

EL JURAMENT—LA MATERNITAT, per *Pau Griera i Cruz*.—Dues noveletes molt interessants, del gènere que havem convingut, en dir-ne verista. L'argument sense ésser cap cosa del altre món tocant a novetat, car s'hi descapdellen els eterns problemes dels amors vulgars i dels gelos, té el doble encant de una fidel reproducció de la vida i de un estil naturalíssim en les descripcions i en el diàleg. Adues obres contenen la deguda emoció dramàtica i el degut sentiment pòetic, base indispensable de tota producció artística.

A don Pau Griera li coneixiem *Els Riells*; la seva prosa, d'un lèxic abundós i apropiat, és pastosa i es llegeix amb veritable complascència. Creiem sincerament que en aquest nou llibre restarà de una vegada per sempre ben remarcada la seva personalitat literària.

L'HOME QUI PENSA I RIU, per *Josep de Riquer*.—Un llibre que d-concerta un xic al llegidor. Abans que tot, hi trobem manca de unitat i de sinceritat; tan aviat sembla l'obra de un crític del ram dels desenganyats reventadors, com la de un filòsof humorista a la manera d'En Peyo, com la de un vulgar parodiar. L'aspecte un sí és o no és trascendental, l'abundor de cites d'autors clàssics i moderns que campeja per les seves planes, i que demostra per altra part els punts de cultura que gasta l'autor, alguna pinzellada genial i moltes observacions ben atinades, tot plegat, fa no obstant aqueixa obra simpàtica, ja que no del tot interessant.

GALA PLACIDIA, tragedia de *Angel Guimerà*. Trad. castellana de D. J. Pujol i Brull.—De totes les obres dramàtiques de la primera època d'En Guimerà, *Gala Placidia* és pot-ser la més forta i més personal. El conegut crític d'art i escriptor senyor Pujol i Brull, admirador devotíssim de don Angel, se'n enamorà fa anys i en feu una versió castellana, justa, admirable, que ha restat inèdita fins avui. Es un acert haver-la editada perquè mereix expandir-se i representar-se. Els versos, endecasíl·labs lliures com en català, sense allunyar-se mai de l'idea del poeta, tenen la grandiositat mateixa dels versos originals.

COSES DE REUS, per *Josep Güell i Mercader*.—Nova edició d'aqueixes belles pàgines literàries i patriòtiques formant en el fascicle 184 de «Lectura Popular» (Biblioteca de Autors Catalans).

ROSITA FUENCLARA.—Novela de Andreu Gonzalez-Blanco. Vé publicada en l'últim número de «Los Contemporàneos»

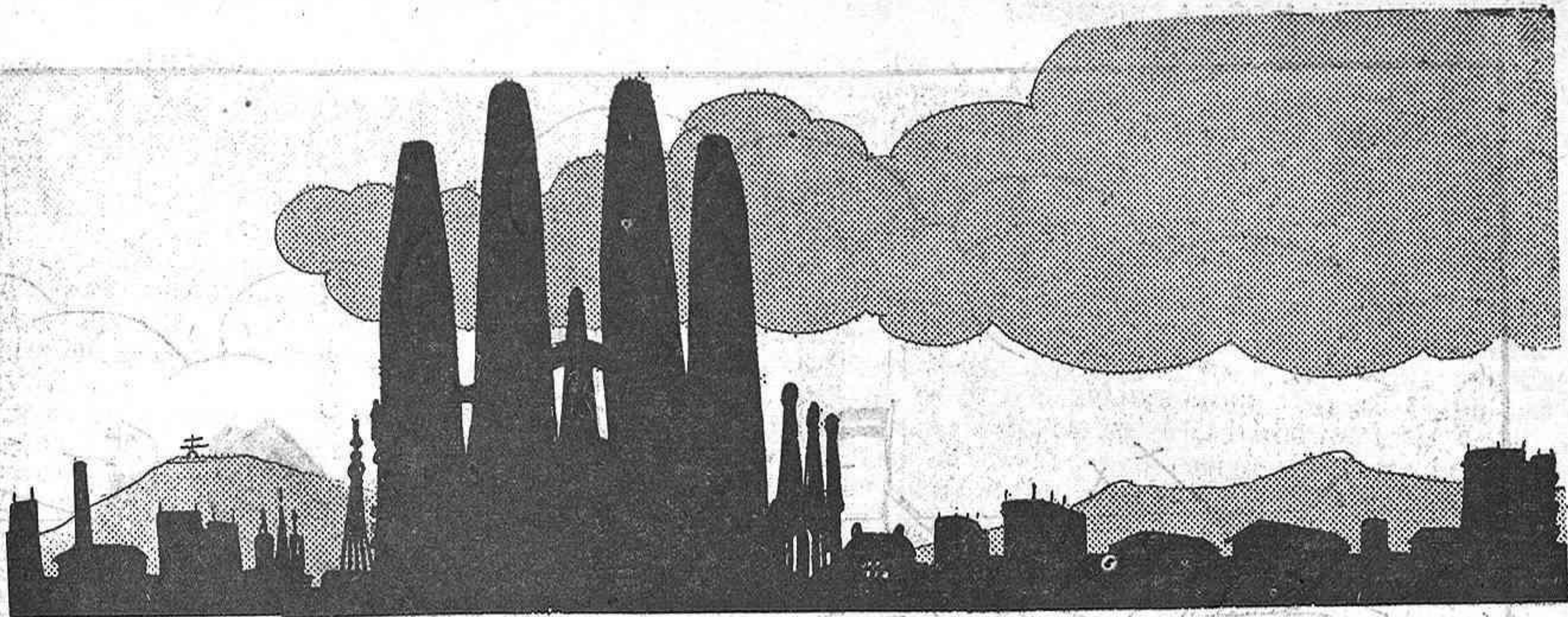
SEPT SCIENCIES

Un marrèc de sis anys s'acosta amb una paperina al seu avi, un vell de vuitanta.

—¿Que no té cap dent, avi?

—No, maco; ni una.

—Doncs, així... guardi'm aquestes atmetlles.

BARCELONA PINTORESCA.—II

Les xamancs de la Energia Mística.

GLOSARI

L'ANUNCI

«Qui no anuncia no ven.» Aquest lema tan ianki i, a l'ensem tan català, és el que deu haver inspirat al nostre pagès d'Horta.

Lo que hi ha és que l'anunci, per a tenir la deguda eficàcia, ha d'ésser sempre suggestiu, frapant, excèntric i concis.

Entenent-ho d'aquesta manera, el nostre pagès d'Horta, digne sacerdot de Cères i de Pan, i conreuador de les lletres, tot d'una peça, ha publicat les següents ratlles en els rotatius barcelonins: ratlles de prosa agrícola i poètica, de qual eficàcia podran jutjar els nostres amables llegidors.

El document és com segueix.

AGRICULTORES, ATENCIÓN

Con propósito determinado de subvencionar a diez o más obreros labradores en sementeras, injertos y cortezas experimentales, por sí y con oratoria para hablar en los pueblos y entidades de las labores vulgares de la cuarta edición del tratado de la vid; dominables en las virtudes de la fuerza masculina y femenina a las cualidades que germinan en evitis, providencias y resistencias, en especies sementales y substanciales de vidas asepcias a sus cantidades naturales. Así lo demuestra mi edición competente en todas las enfermedades del campo, que se demuestren degeneradas por labores rutinarias, judiciales y recepciales a los crecientes y organos individuales, por debilidades semillares inlegadas al calor y frescos de los rayos solares y lunares. Dirigirse a casa del autor, Francisco Cortés Mañá, calle del Viento, número 8, Horta (Barcelona).

Convinguem en que això de l'anunci és una gran cosa. En el present tenim l'exemple. Aquí s'exposen amb claretat les seves virtuts; el pagès s'ha excedit; ell volia cridar l'atenció dels agricultors i l'atenció ha depassat els límits; i tenim que'ls profans en l'art de plantar cols se troben tan boca-badats i tant atents com els mateixos pagesos.

Ell volia que s'hi fixessin únicament els del gremi, i ha aconseguit que s'hi fixés tot-hom. El pagès d'Horta ha batut el record de la trassa anunciadora. Al costat d'ell En Bailly, En Roldós i En Riera queden del tamany d'un cigronet o de una fava sementera.

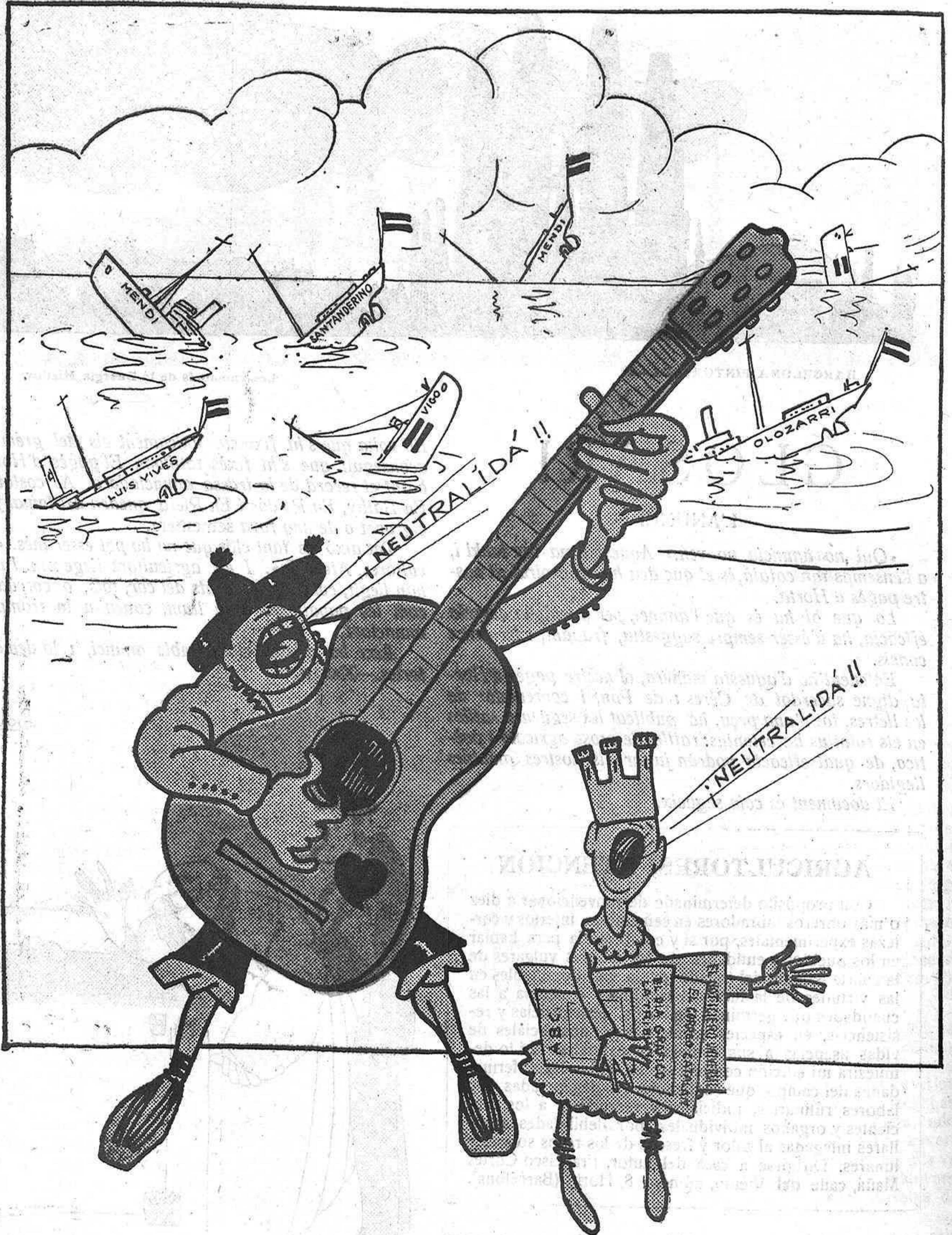
Tot això és tant clar que no ho pot ésser més. «Agricultores, Atención». I els agricultors llegeixen. I un cop han llegit, convençuts, tocats del cor, tots, a corrúa feta, com les papallones a la llum, cauen a la trampa del anunciant.

Així ha d'ésser el veritable anunci, i lo demés històries.—XARAU

Soler
XVI

—Malhauradament la ciència ja no hi pot fer res més.
—Vol dir?... Res, res?...
—Només que passar el compte dels honoraris als seus hercus.

L'ETERNA ACTUALITAT, A ESPANYA

—El romànc de la Neutralitat!... Qui en vol un altre?

Havia promès parlar del debut de la senyora Nicolau a «Novedades». Avui ho faré amb una mica de retràs, però no era cosa d'incloure en un article per a la diada dels morts una cosa tan armoniosament viva i vibranta com la novella actriu catalana.

Sembla que aquesta ha volgut canviar en absolut de procediments. No sabem com fer l'elogi d'aquesta discreta determinació. La modestia recollida i silenciosa de la seva nova presentació, tan lluny d'aquella ostentació cridanera de la seva actuació catalana a l'«Auditorium» és la primera raó d'elogi que la seva campanya mereix. Potser és lo que més fonament ha d'agrair an En Morano. Les coses hi ha que començar-les pel començament. Sense aldarull ni morterets ni timbaleríes.

Les deficiències que ella mateixa registraria en son treball (no farem, doncs, el paper ridícol d'assenyalar-les) la hauràn convençut de que això és lo positiu. Lo interessant no és donar abans que tot un nom al públic per a que aquest cerqui endebades una actriu, sinó arribar a ésser una actriu quin nom cerqui afanyós el públic, interessat.

La senyora Nicolau, que amb molt bon acert sembla deixar de banda les genialitats, té una bella figura plena de misteriós encís; una veu càlida propicia al verb de les passions i una elegància per a habillar-se d'una ben entesa mondanitat del tot escaienta. Qualitats són aquestes que poden ésser, el dia de demà—llegeixi l'actriu demà passat—les raons del triomf que li desitgem.

Deixant això de banda, faci's el càrrec la senyora Nicolau de que dugues coses no pot aconseguir borrar una actriu catalana que es decideix pel teatre castellà. L'acusació de *traïdoria* dels intransigents i l'*acento* que, malgrat arribi al perfecte *ceceo* no li deixaràn d'acusar mai.

Però, ben mirat, aquestes coses són, per a ella una nova força.

El Príncipe Juanón, malgrat l'esquisida interpretació d'En Puga i de sos companys, no convencé a ningú. El pobret és massa càndid i se'l veu venir de lluny. Es un home que a la primera vegada ensenya totes les cartes. I naturalment ha de perdre per força.

Aquest senyor Muñoz Seca, autor desafortunat d'*El Príncipe Juanón* s'ha posat sentimental i tot ho ha tirat a perdre. Es un home de bon humor que s'empenya en ésser ferreny i no hi ha manera de que el públic se'l prengui en serio. Es una lliçó que deu aprofitar si no vol quedar-se sol.

Quan un autor no vol ésser classificat i fitxat cal que s'en adongui abans.

Aquest és l'error d'en Muñoz Seca. Ell si no és que, com comencem a sospitar, ens està col·locant tots els rescalfats de la seva fiambrella.

Perquè ¿no els hi sembla que aquest *Príncipe Juanón* sembla escrit fa anys quan En Muñoz Seca assistia a les aules de Retòrica d'algun Institut *provinciano*?

En té tot el regust càndid i inexpert. Ell mateix ho sembla un col·legial que encara no ha fet mai *campana*.

Sòrt que en Puga, que és un excel·lent actor, sab fer èxits d'art i de diners amb l'interpretació d'obres ja gastades com *La Fuerza Bruta*, que sinó *El Príncipe Juanón* els hauria ben trobat als de «Romea»!

Lo mateix pot aplicar-se an En Morano que amb una sèrie de *reprises* va consolidant meravellosament i fermament la seva merescuda fama de gran actor.

I per avui, registrant l'estrena de *La tinc a sota* al «Victoria», no diem res més.

FARFARELLO

«Liceo». — L'inauguració de la temporada d'hivern de nostre gran teatre pren, cada any, aires d'aconteixement

barceloní, puix a voltes per l'òpera inaugural, altres pels intèrprets i quan no per l'aspecte que presentarà la sala, el cas és que és esperada per la nostra gent amb verdadera impaciència.

Aquest any van donar-nos *Tanhausser* cantat pel gran Battistini, el tenor Fezzini i la senyora Nieto en el paper de *Elisabetta*.

L'interpretació, sense ésser una cosa acabada, pogué molt ben anar; als wagnerians no els agradà, com és natural, l'interpretació que donà al personatge *Wolfram* En Battistini, però la majoria del públic l'escoltà potser amb més gust que si s'ajustés als cànons wagnerians.

El tenor Fezzini va fer-nos sapiguer abans de començar que no tenia bé la gola, així és que cal suspendre tot judici, i la senyora Nieto, bastant bé.

La batuta, que va portar el mestre Lamothe, molt valenta i ajustant-se a la manera de portar les obres els mestres alemanys.

La direcció escènica, a càrrec de don Lluís París, va introduir algunes modificacions que revelen gran coneixement d'aquesta matèria.

Dimecres anava la primera d'*El Matrimonio Secreto* de la que no som a temps per a parlar-ne.

—Diumenge a la nit tingué lloc la primera de la nova sèrie de vetllades de teatre català que ha organitzat amb molt bon acert el «Centre Autonomista de Dependents del C. i de l'I.»

La funció inaugural d'aqueixa tanda resultà un èxit d'entusiasme patriòtic, tal com era d'esperar. I, baix el punt de vista artístic, fou també una vetlla digna d'aplaudiment.

Se representaren les obres *Misteri de dolor* i *Dissabte de gloria*, molt ben interpretades i distingint-s'hi, sobre tots, les senyores Baró (A.) i Mestres. Els autors, senyors Gual i Folc foren ovacionats.

Celebrem la santa insistència... i a una altra!

Arribem tard per a parlar dels celeberrims partits «Atlètic-Barcelona» que tan rebombori mogueren la setmana passada, i com que arribem tard perquè tothom ja hi ha ficat la cullerada, ne direm sols quatre mots com a impressió ràpida i equànim.

El primer partit fou una sorpresa per a tothom fins pel cronista que ja quasi no es sorprèn de res en sport. Fou un triomf complet, espeterrant del nostre mai prou alabat «F. C. Barcelona» que vencé al formidable «Atlètic» per 4 a zero.

El segon ja no fou tan sorpresa com el primer, igualant-se els dos equips i guanyant l'«Atlètic» per 3 a 1 mercès al jòc brut desenrotllat per algun dels equípilers bilbains.

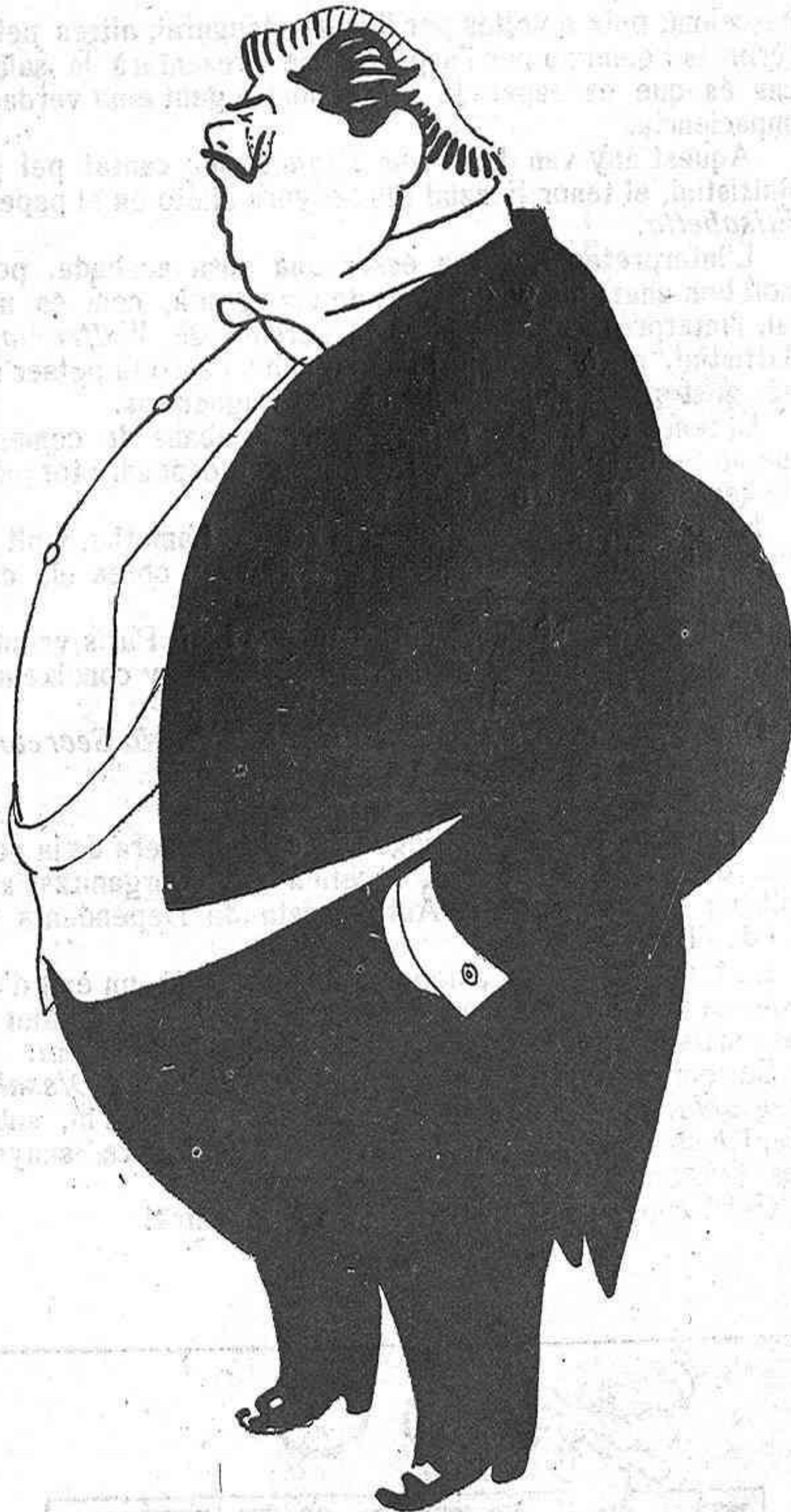
Però, què anem dient? Si el llegidor sab això tan bé com nosaltres.

No obstant no deixem en oblid les passades festes de Tots Sants sense dedicar un record a la Regata de canoes *Copa Joventut* organitzada pel «Club de Mar» i en la que aquest, cobdiciós, s'en emportà la victòria amb la seva canoa *Flordeneu*.

En quant al diumenge passat hi hagué força ensopiment. Ens regalaren dos partits fut-bolers: «Uni-Espanyol», que guanyà aquest i «Espanya-Sabadell» que guanyà el primer.

— A MUNTANYA —

DEMANANT LA XICOTA

ALFRED VOLPINI

Actual empresari del «Gran Teatro del Liceo»

Es tot lo que es pot dir d'aquests dos partits, ensopits i grisos com el dia que feia.

Per cert que lo de la «Federació» s'ha resolt d'una manera satisfactoria i el senyor Peris, ha quedat a l'alçaria del betum. *Justo castigo a su perversidad.*

Tenim, doncs, un nou Comitè que sembla pot fer algo per les persones que el formaran, ja que la representació és per Clubs i aquests no les han designades a hores d'ara.

Lo que convindria és que comencessin aviat el Campionat perquè l'*afició* es va refredant i després no seràn a temps a escalfar-la.

Encara que el «Sindicat de periodistes deportius» per a fer atmòsfera... i calés, ha organitzat per a diumenge un partit «Barcelona-Espanyol», que indubtablement tindrà gran interès per a orientar-se pel futur Campionat, el qual ja començarà un dia o altre si Déu vol. Amen! — Hip

Lliçó de cosmografia:

—¿Vol fer el favor de dir-me perquè la terra és rodona?

—Perquè si fós d'una altra forma no se semblaria a una taronja.

—Passa endavant d'un cop!... Quins bordegaços!
No saben donà un pas sense la mare...
Però, mireu si és prou: els mocs dels nassos
amb prou feines si es saben treure encara,
i, mocoses com ells, veient les noies
queden enamorats com uns baboies!
Que Déu ens dó bon dia,
que no ho havia dit.—I una hora bona.
Entreu, entreu, Madrona,
I seieu a l'escó.—Gracies, Maria...
He vingut per parlar-vos una estona.
—Llesqueu's un mós de pa per fer beguda,
que la pujada aquesta és fadigosa.
—On és la moça gran?—A la batuda.
—Doncs, ves-hi tu, xicot; que aquí fas nosa.
...Ara podem parlar... Quan una nota
que no llaura prou dret i que fa l'ase
algun xicot de casa,
no falla: en té la culpa una xicota.
—Si la feina dels dits no es saben treure
i quan *glorificat toca ad matines*
les moces us contesten, i es pot veure
agradà'ls, més que l'hort, les clavellines;
que és d'un xicot la culpa ja endavines.
—I qui embruixi al xicot, gracies que sia
una moça de casa la Maria...
—I el xicot que ens engresqui a la minyona,
menos mal si és de casa la Madrona...
—Per xò; per parlà a pams us vinc a veure:
quin dot heu senyalat a vostres filles?
—De casa, cada noia, podrà treure
sis camises de fil, quatre faldilles
tres llençols, cinc enagos, dugues calces;
uns quants draps per la cuina mai fan nosa;
cotó per a fer mitja, que descalces
no hagin d'anar...—Què més?—Que no és prou cosa?
Què els deu vós als xicots? Potsè un gerra
de diners?—Per no haver d'anar per moços,
mig picotí de terra,
i així poden menjà, estovant terroços.
—I... res més?—Que no els dono prou encara?
—Tan rica que vós sòu i tan avara!
—I vós, essent-ne tant, una pesseta
prou us faria fer la figuereta!
—Nadant en l'abundancia,
donant tan poc, no us tornareu pas pobre!
No anireu a captar si sou tan rancia
en donar tan xiquet del que vos sobra!
Ja és cert el que m'han dit de vós, Maria.
—Cert és tot lo contat de vós, Madrona.
—Per *Estira-cordetes* se us 'nuncia!
—I per *Escanya-pobres* se us pregona!
—(Maria, que no en facis un xic massa!)
—(Madrona, que no en facis massa, mira!)
—No la duc a la filla a vendre, a plaça!
—El meu fill no el duc pas a vendre, a fira!
—(Em convé no embrollar ja més la troca).
—(Desembrollà el capdell sembla que'm toca).
—(Potser si, ben mirat, que fóra un ase
deixar sense marit la meva filla).
—(Qui sab, si aqueixa moça tan senzilla
és la xicota que més fa per casa).
Que doblem lo que dem an el fill nostre?
—Deu per doblat l'ofert, doblant el vostre.
—Que ens havlem d'entendre, ja ho sabia!...

—Tot s'arranja en el món entre gent bona!...
 —Del que de vós m'han dit, res crec, Maria!
 —Del que m'han dit de vós, res crec, Madrona!—
 Maltractar-se primer, i amb molta manya
 després posar-se a fê el paper de Toni
 com si rê hagués passat, és a muntanya
 el mode de pactar-se el matrimoni.

CANDOR SALAMÉ

La gent espavilada fa d'aquestes coses un gran plat i
 mira amb menyspreu intel·lectual an En *Chil*.
 Però aquest veu plè el teatre... i no abandona sa costum.
 No sé qui és més *espavilat*.

El Conda de Caralt està molt atrafegat. Què li deu
 passar?

A punt fixo no se sab més que té tots els símptomes d'una
ridiculitis agudíssima.
 Déu l'hagi perdonat!

Finalment, la menaça s'ha complert.
 Els forners acaben d'augmentar en cinc cèntims el preu
 del pa.

La gestió dels governants, en aquest punt de protegir la
 butxaca del pobre, ha sigut perfectament nula.

Molt bé.

Es la gran manera d'acontentar al poble, per a que el
 poble faci un rebement digne i grandíols al seu monarca.

Amb una altra mida preventiva com aquesta, l'èxit de les
 reials jornades és segur i espeterrant.

Havem de confessar que'l mestre Lamote de Grignon
 està fent una feina de gegant.

Els cotxers de punt estàn de pega. Amb aquest embull de
 les tarifes, un hom no pren un cotxe que no discuteixi primer
 el preu i ho vulgui ben aclarit.

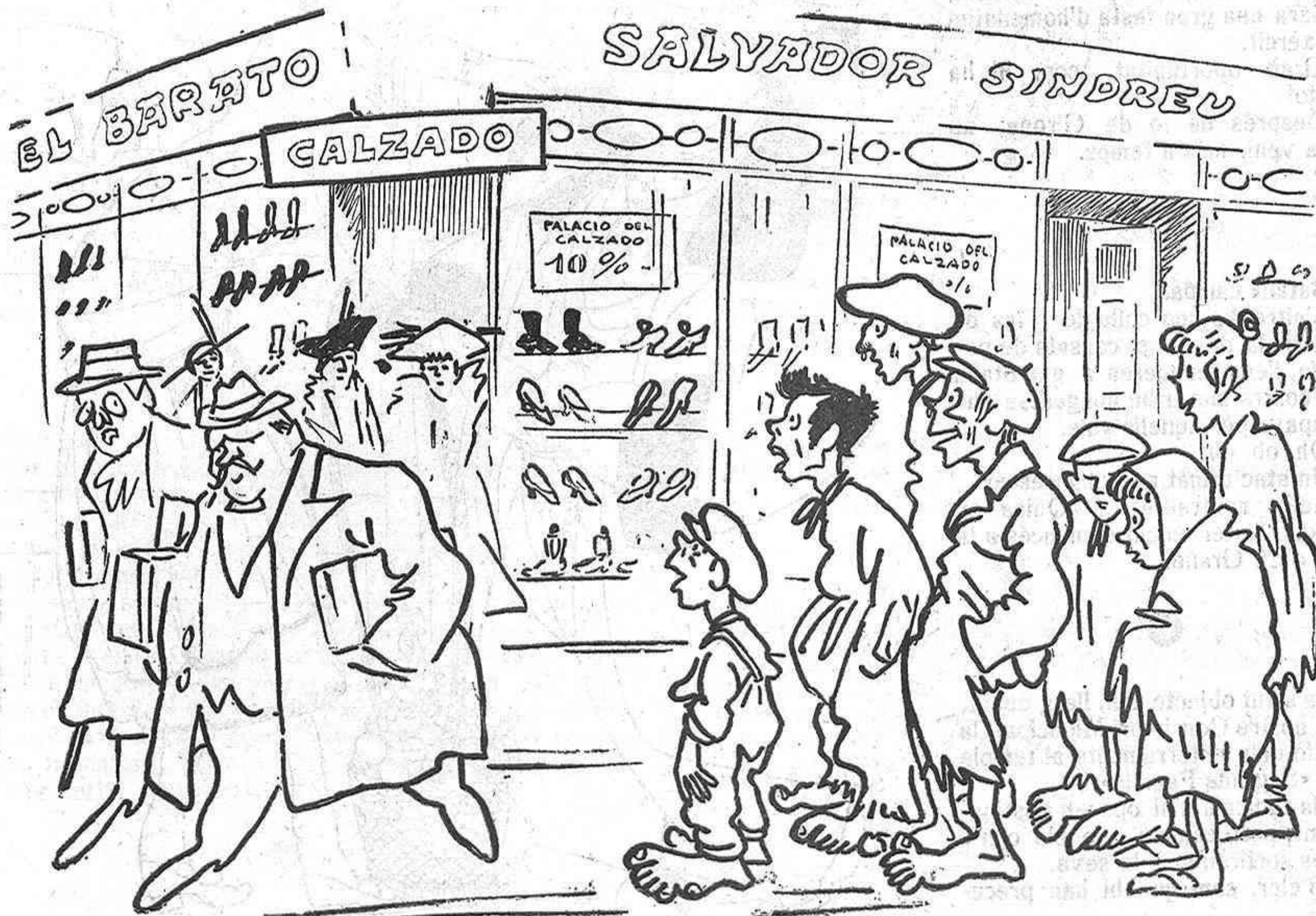
Els pobres *aurigues* n'estàn tips.

L'altre dia un trobà un bon parroquià. Es ficà al cotxe,
 donà la direcció, però no demanà res.

S'havia trobat el perfecte parroquià?

Però... al cap d'uns minuts s'havia suïcidat!

La gent espavilada s'en riu d'En *Chil*, el famós empresari,
 pels anuncis verament fantàstics amb que dona conte
 dels espectacles.

ELS TRINXES

—Sabs què podríem fer Xarrapa?
 —Què?
 —Veure al Governador i dir-li que si ens compra unes sa-
 bates li prometem anar a fer de claca el dia que arribi aquell.

Sols un artista de temperament atlètic com ell, podria resoldre una tasca «hercúlea» com la seva: *Tanhauser* dissabte a la nit, Concert de la *Sinfònica*, diumenge al matí, *Tanhauser*, altra vegada a la tarda...

I convinguem en que no ho fa malament. Al sortir de «Belles Arts», després de la *Quinta*, dirigida magistralment, s'expressaven així dos aficionats a fer anagrames:

—¿Qué le pareció Lamote?

—¡No es malote!... ¡No es malote!...

Proporcionalment als fums de cultura que corren per Barcelona, són molt pocs els ciutadans que visiten les nostres biblioteques públiques. I encara, molts d'ells, no fan sinó deshonorar-les.

L'altre dia es presenta a l'Institut un intel·lectual (?) amb cara de manegaire.

—Déu lo guard — diu dirigint-se al senyor Bibliotecari.

—Quin llibre necessita?

—Un de ben gros.

—Però... quin?... de quin autor?

—Qualsevol, però que sigui gros.

Es per a asseure-m'hi al damunt.

Graciencs o graciosos.

Una associació obrera que sempre s'ha distingit pels seus exercicis d'espina dorsal, l'*Ateneo* de Gracia, prepara una gran festa d'homenatge a l'exèrcit.

Gran oportunitat, com hi ha Cristol!

Després de lo de Girona, no podia venir més a temps.

Batalla campal.

L'altre dia una colla de veïns de la barriada de Sans, cansats de porqueria, l'empregueren a garrotada seca contra una tribu hongaresa que acampava per aquells vols.

Oh, oh, oh!

Un atac armat als hongaresos?

Adéu neutralitat!... ¿Quina en fóra que l'intervenció comencés a la terra d'En Grañé?...

Ha sigut objecte d'un llarg debat, en el nostre Consistori Municipal, la qüestió dels enterraments al temple de la «Sagrada Família».

Els radicals s'hi oposen obstinadament; però sembla que els clericals es sortiran amb la seva.

Es clar, com que hi han precedents!...

Enterraments a la «Sagrada Família»? No n'hi ha pocs de quartos enterrats!

NOTES DE CASA:

De la Comissió de Festes de la «Schola Orpheonica» (Baix de Sant Pere, 55) havem rebut dues atentes invitacions per als actes corresponents al actual mes de Novembre i que consisteixen en una festa literària, una audició de sardanes, una sessió folk-lòrica i un recital de guitarra.

Desitjant-los l'èxit més encoratjador, els remerciem.

Llegim:

Una veïna del carrer d'En Mònach ha atentat contra sa pròpia vida, empassant-se certa quantitat de polvos de matar pusses.

A confessió de part...

Quin honor per a la família!

—Els diners de les flors són ben malaguanyats. No sé perquè no ha d'ésser moda portar-hi un sandwich, al trauc.

La ciutat dels comtes i dels suïcides.
Barcelona torna a passar per una ratxa de suïcidis veritablement alarmant.

Qui amb píldores de plom, qui amb sal-fumant, qui amb polvos de matar rates, com si la rauxa s'encomanés, la gent va despedint-se d'aqueixa vida tan dolça i tan neutral que disfrutem.

Si això dura gaire..., l'acabose. Entrarà el rei i no trobarà barcelonins sinó als cementiris.

R. I. P.

Els estudiants de la nostra Universitat, cada dia per altre armen la gran saragata. Tot són visques i moris.

Motiu?... Tothom l'ignora, fins ells mateixos.

Per mi que s'ensegen.

A l'objecte de reorganitzar el servei de policia i també de preparar la *claque* per a el faust aconteixement que'ns vé de Madrid, ha arribat a Barcelona el generalíssim dels gures de seguretat senyor La Barrera.

La Barrera?

Encara no n'hi havia prous, de *barreres*, entre els d'allà i els d'aquí?

Bona *corrida*, la del diumenge a la Monumental.

No hi erem, però, a l'acabar-se l'espectacle tinguérem la *suerte loca* de veure com els dos matadors eren portats a coll-i-bé per una immensa mutulit.

Quin entusiasme!

Ja el voldria per ell En *Llapissera II*, el dia que arribarà.

Bona noval!

El nostre Juli Vallmitjana és infadigable; encara no dona per enllestida una obra, per grossa, per intensa que sigui, ja'n rumia una altra de més valenta i enlairada.

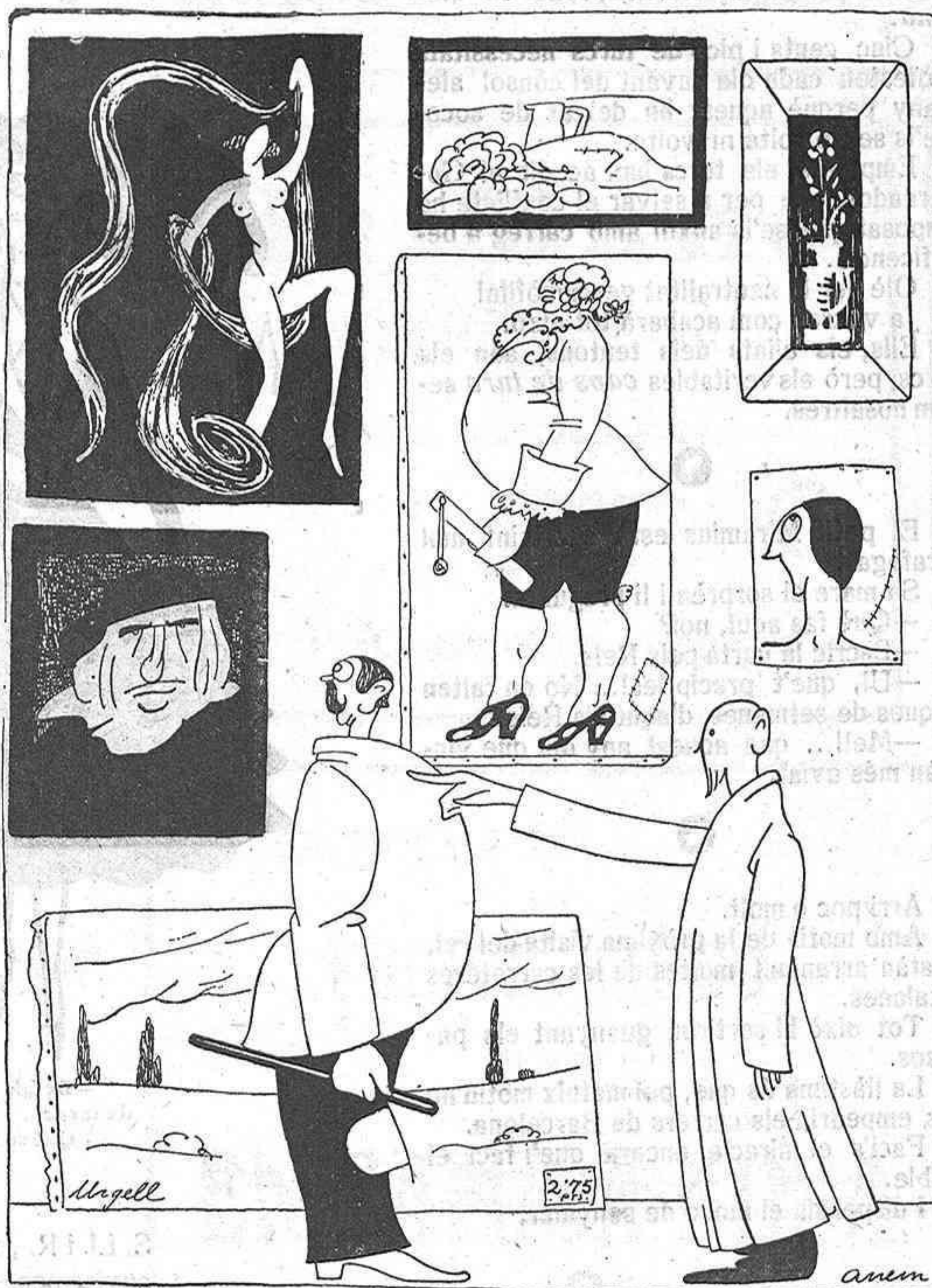
Ara mateix, segons corre la brama, no satisfet amb els dies de gloria que li han donat els seus llibres sobre'ls barris baixos i les seves comedies i drames de gitanos, un cop acabada *La Maya*, que'l propi autor considera com obra definitiva i qual estrena no dubtem serà un aconteixement, està laborant en un seriós i consciensut estudi de la vida dels jueus, amb l'intent de dur-la a l'escena com més aviat millor.

Esperem amb ànsia el fruit d'aqueixos estudis del nostre eminent dramaturg, però... ¿vol dir que els gitanos, al veure's preterits, no reclamaràn?...

Sembla que s'ha acordat que l'inscripció del monument d'En Rafel Casanova digui:

«Aquí caigué ferit En Rafel Casanova defensant la Patria».

Hi trobem a faltar una paraula.

—Faria una exposició però... són tant cars ara els marcs!

—Això rai, vé al Banc, que te'ls donaràn a qual-sevol preu.

Hauria de dir «la patria chica».

O sinó els forasters pensaràn que va caure defensant Espanya, i... res més lluny de la veritat.

Dissabte passat tingué lloc la funció inaugural del «Liceo». Heu's-aquí la descripció feta per un dels nostres rotatius de *mayor circulación*.

«La penumbra de la nave espaciosa no era la suficiente «wagneriana» para dejar a los espectadores en la obscuridad. Así podían lucir los vestidos claros de las damas—con música de *Tanhauser*—en guirnalda colosales que festoneaban los pisos de palcos, hasta la multitud de las galerías altas rebotante sobre las barandillas. Y en la penumbra bondadosa se distinguían esmaltando sedas y tules las granas de las flores prendidas, y las fulguraciones de brillantes en medio de las carnaciones de los escotes o titilantes colgados de las orejas carminadas bajo el peinado artificialmente enmarañado».

Ara comprenem—amb prou feines!—perquè el poble es resigna a l'augment de cinc cèntims en el preu del pa.

Donde no hay harina, todo es mo-hina.

Cinc cents i pico de turcs necessitats protesten cada dia davant del cònsol alemany perquè aquest ha deixat de socorre'ls sense solta ni volta.

Empipats, els turcs han acudit al Governador, que per a salvar el conflicte ha disposat que se'ls auxili amb càrreg a beneficència.

Olè per la neutralitat germanòfila!
Ja veureu com acabarà tot aixó.

Els, els aliats dels teutons, són els turcs; però els veritables *caps de turc* serem nosaltres.

El petit Miramius està escrivint mol atrafegat.

Sa mare el sorprèn i li pregunta:

—Què fas aquí, noi?

—Escric la carta pels Reis.

—Ui, que't precipites!... No en falten poques de setmanes, d'aquí als Reis.

—Mell... que aquest any diu que vindran més aviat.

Arri poc o molt.

Amb motiu de la pròxima visita del rei, s'estàn arranjan moltes de les carreteres catalanes.

Tot això hi sortiran guanyant els pagesos.

La llàstima és que, pel mateix motiu no ens empedrin els carrers de Barcelona.

Faci's el miracle, encara que'l faci el diable.

I dispensin el modo de senyalar.

Un coronel entra a càl adroguer i fa provisió d'un grapat de subsistències.

—Tot plegat puja setze pessetes—fa el dependent, embolicant-li la mercaderia.

—Que ho apuntin.

—Oh, és que'l principal sempre'ns està dient a veure fins quan havem d'estar apuntant?...

—Fins que jo mani fer foc.

RESPOSTES PAGADES

J. C. P. : No estranyi el trasllat. L'Almanac, a causa dels temes forçats, no podrà encloure tot lo que voldríem. Rebut i moltes mercès.— C. Bigas Munnè: Necessita molts adobs; no li prometo res.— Miquel Vernet: Quan escrigui literariament i amb *normes*, aleshores ne parlarem.— J. Sallarès i C.: Va bè. Sino pot enquibir-se al Almanac, aniran en un número corrent.— A. C. M., V. A., F. B., A. Prat. A., J. B. P., B. C. i M., J. N. de M., F. C. J., S. C. P., R. T., J. Mª J., L. B. i B., E. P., E. V., P. Ll., J. M., F. F. i R.,

—Demà, a les cinc, a casa teva?... Diques que serà funció de tarde...

—Què se te'n dóna, si el programa és el mateix de la nit?...

S. Ll. i R. , i C. S.: Rebut els originals que han tingut a bé enviar-nos amb destí als *Almanacs*, i moltes gracies.— Rhawe: Xòca-la!... s'aprofitarà.— Columbus: A mi'm fa molta gracia, però convinguem en que són massa *llatinorums* per als llegidors.— R. Segarra: De dibuixos aixís ne tenim a carretades.— E. Sala: Els epitafis no anaven a l'hora.— Jordi Català: Ja ho degué veure publicat. Al calendari era impossible per manca d'espai. Rebut el comte i tantes mercès. Vol tenir l'amabilitat de donar-nos la dressa de vostè.— N. A. i M.: Entren en cartera.— J. S.: No farem res.— J. F. i R.: Aquell tema omplirà quasi tot l'almanac i el text és de redacció, en sa major part.— J. M. L.: No va.— Jaume XXXVII: Se publica a *La Campana*.— S. V.: No'ns té cap utilitat.— Ton: Massa simplificació.— B. Sampere: *Enterados* i... vaia, buenas!...— Tinet: No'ns agrada prou.— F. Sanyols: Doncs miri, ni *gratuita* l'acceptem.— Arbre de Bosch: Els epitafis són molt mansois.— A. S. R.: Si van, ja'ls veurà publicats.— V. i F.: Ho hauríem insertat amb molt gust, però va fer tard.— F. Vidal: El dibuix no'ns convé.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TELÉFONO 4115

El Año en la Mano

ALMANAQUE - ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRÁCTICA PARA 1917

PRECIOS

Edición económica 1'50 pesetas

» lujosamente encuadernada 2'— »

La edición económica de ptas. 1'50 queda agotada

D'aquí pocs dies se posará a la venda

Llibre de Lectura Escolar

per A. ROVIRA I VIRGILI

EN PREMSA

HISTORIA DE CATALUNYA

OBRA NUEVA DE

FELIPE TRIGO

EN CAMISA ROSA

Un tomo 8.º

3'50 pesetas

EN PREPARACIÓ

Almanac de L'Esquella de la Torratxa per a 1917

Magnífica galería de Catalans Il·lustres

40 retrats en paper especial

Esplèndida presentació

AVIAT

AVIAT

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

L'HOMENATGE

—El millor obsequi que podrieu fer-me seria treure'm d'aquí.